

Sztuczna inteligencja a przyszłość polskich uniwersytetów

AI nie jest jedynie kolejnym narzędziem dydaktycznym, lecz nową infrastrukturą poznawczą, która radykalnie zmienia sens istnienia tradycyjnych uniwersytetów.

1. AI jako zmiana paradygmatu edukacyjnego

AI zmienia paradygmat, a nie jedynie metody nauczania. Tradycyjny uniwersytet powstał w warunkach ograniczonego dostępu do ekspertów, wiedzy oraz wysokich kosztów weryfikacji kompetencji. AI eliminuje wszystkie te ograniczenia jednocześnie, oferując skalowalną, taną i spersonalizowaną inteligencję.

W kontekście polskim oznacza to, że podstawowa funkcja wielu uczelni – transmisja wiedzy poprzez wykład – traci sens. Dotyczy to zwłaszcza masowych studiów licencjackich, gdzie wykład nadal jest dominującą formą dydaktyczną.

2. Dezintegracja trzech funkcji uniwersytetu

Uniwersytet historycznie łączył trzy funkcje: 1) dostęp do wiedzy, 2) dostęp do sieci społecznych i zawodowych, 3) certyfikację kompetencji.

AI prowadzi do ich rozdzielenia. Wiedza i tutoring są dostępne poza uczelnią, sieci zawodowe powstają online, a kompetencje mogą być weryfikowane za pomocą projektów i demonstracji umiejętności.

W Polsce szczególnie zagrożone są uczelnie regionalne, których główną wartością była lokalna dostępność studiów i formalny dyplom. Bez realnej transformacji w kierunku jakościowej pracy projektowej i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym ich pozycja będzie słabnąć.

3. Personalizacja uczenia się

Nauczanie skierowane jest do „średniego studenta”. AI umożliwia indywidualne tempo, styl i trajektorię uczenia się, pomagając zarówno zdolnym, jak i słabym studentom.

W polskich warunkach problemem nie jest brak technologii, lecz struktura instytucjonalna: sztywne siatki godzin, centralnie zatwierdzone programy, system ECTS oraz masowe grupy ćwiczeniowe. AI jest często traktowana jako zagrożenie (plagiaty), a nie jako narzędzie zmiany dydaktycznej.

4. Dyplom a weryfikacja kompetencji

Dyplom pełnił funkcję sygnału kompetencji w warunkach wysokich kosztów weryfikacji. AI drastycznie obniża te koszty. Duże firmy już przyjmują ludzi bez dyplomów, na podstawie ich umiejętności.

W Polsce nadal obserwuje się silne przywiązanie do formalnych kwalifikacji, zwłaszcza w sektorze publicznym. Jednak w sektorach technologicznych i kreatywnych znaczenie portfoliów

i projektów systematycznie rośnie. Uniwersytety, które nie włączą ocen opartych na realnych efektach pracy studenta, będą stopniowo tracić wiarygodność.

5. Od edukacji etapowej do uczenia się ciągłego

Model „najpierw studia, potem praca” nie pasuje do skracającego się cyklu przydatności wyuczonych kompetencji. AI sprzyja modelowi uczenia się zintegrowanego z pracą.

Polskie uczelnie są strukturalnie słabo przygotowane do tej zmiany: dominują studia dzienne, oferta mikrokwalifikacji jest ograniczona, elastyczność w łączeniu pracy ze studiowaniem jest niewielka. Reforma w tym obszarze wymaga zmian regulacyjnych oraz nowej filozofii kształcenia.

6. Myślenie z pierwszych zasad jako cel edukacji

W świecie generatywnej AI kluczową kompetencją staje się umiejętność definiowania problemów, a nie opanowanie podręcznikowej wiedzy.

Tymczasem polski system akademicki wciąż silnie nagradza odtwarzanie i formalnie poprawne odpowiedzi. Rozwijanie myślenia z pierwszych zasad wymaga zmiany metod oceniania, większej roli projektów badawczych i otwartych problemów oraz akceptacji niejednoznaczności.

7. Uniwersytet jako środowisko transformacji

Przyszły uniwersytet powinien być środowiskiem formowania tożsamości, miejscem pracy nad realnymi problemami, przestrzenią kształtowania charakteru, odpowiedzialności i odporności psychicznej.

W Polsce potencjał ten istnieje głównie na studiach doktoranckich i w wybranych elitarnych programach, lecz rzadko na poziomie masowym.

8. Konsekwencje dla polityki akademickiej w Polsce

Z perspektywy systemowej czas na odejście od wykładu jako podstawowej jednostki dydaktycznej, wzmocnienie ocen opartych na projektach i demonstracji kompetencji, integrację AI jako narzędzia uczenia się, a nie tylko przedmiotu regulacji.

Czas na przekształcenie uniwersytetu z instytucji transmisji wiedzy w instytucję transformacji człowieka.

To spójne wyzwanie dla tradycyjnych uniwersytetów. W odniesieniu do polskich uczelni jest to przesłanie szczególnie istotne: bez głębokiej zmiany kultury dydaktycznej, sposobów oceniania i rozumienia misji edukacyjnej, wiele instytucji szkolnictwa wyższego utraci swoje znaczenie. AI eliminuje iluzję, że sam fakt przekazywania wiedzy i oferowania dyplomów wystarcza, by uzasadnić istnienie szkół wyższych.

WŁODZISŁAW DUCH

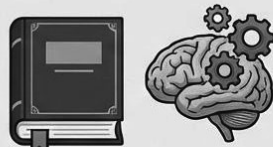
UMK

EWOLUCJA EDUKACJI

STAN OBECNY (TRADYCJA)

Wykład
(Jeden do Wielu)

Wiedza jako Rzadkość
& Zapamiętywanie

Dyplom jako Sygnał
& Oceny Wsadowe

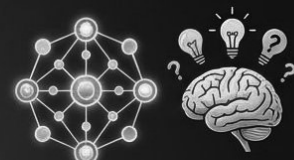
Edukacja jako
Etap Życia

NOWY PARADYGMAT AI

Spersonalizowany
Tutoring (AI)

Powszechność Wiedzy
& Myślenie z Zasad

Portfolio Kompetencji
& Ciągła Ocena

Uczenie jako
Proces Ciągły

UNIwersytet Przyszłości: Środowisko Transformacji, Etyki i Tożsamości